

ЕНВАЙРОНМЕНТОЛОГІЯ В ОСНОВІ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА МАШИНОБУДІВНОГО СПРЯМУВАННЯ

Актуальність проблеми. Дієвість малого підприємства здійснюється в прямому та опосередкованому контакті з природним середовищем: діє - впливає (значить змінює) - діє - знову трансформує -...; причому взаємодія носить двосторонній неперервний нелінійний процес. Характер взаємного впливу є нелінійним і змінним в просторі та часі. Опис і оцінка цієї взаємодії реалізується екологічними дослідженнями. Саме екологія, як наука про навколишнє середовище, проводить аналіз і синтез взаємодії між організмами та довкіллям. Людина є частиною глобальної суспільноприродної системи, де існує взаємна детермінованість процесів на всіх рівнях: континентальний, регіональний, місцевий, локальний. Проходить трансформування становища людини - поступове зміщення з антропоцентричного до енвіронменталізму, що передбачає перегляд принципу взаємодії людини з природою: формування нового екологічного світогляду, пріоритет - довкілля.

Енвіронментологія поширюється на весь спектр дії людини на довкілля і вплив навколишнього середовища на людину. Існують прямий і зворотній процес (як дія трансформованою людиною довкілля, тобто антропогенного). Енвіронментологія (узагальнено) - це науковий напрямок, що відслідковує весь комплекс проблем використання, охорони і відтворення умов довкілля. Розвиток екологічних спрямувань і досліджень реалізується на двох рівнях: екологічний - в межах загальної біоекології та енвіронментальний - весь спектр впливу суспільства на довкілля. При різних підходах в дослідженнях і реалізації проблем екологічного характеру енвіронментологія займає ведучі позиції, а саме вплив людини на довкілля та зворотній вплив антропогенно перетвореного середовища на суспільство. Серед прямих і непрямих факторів в межах представленого дослідження варто виділити зміни ландшафтів, клімату, фізичного стану та хімічного складу атмосфери, гідросфери, ґрунтів тощо. Забруднення середовища промисловими відходами в зоні діяльності малого підприємства призводить до значних зрушень в екологічній рівновазі, а також до деградації угруповань організмів - біоценозів, що склалися, розвивалися і еволюціонували тисячі років. В цій світовій круговерті суспільства і природи (довкілля) знаходиться мале машинобудівне підприємство. Отже, дослідження енвіронментології як базису в діяльності малого машинобудівного підприємства - затребувано і актуально.

Екологія, ландшафтна екологія, енвіронментологія. Контакт людини і природи відбувається в зоні дієвості малого підприємства, а саме взаємодії екології та ландшафту. Формується новий науковий напрям - ландшафтна екологія як синтез двох наук ландшафтознавства та екології; це їх продукт тільки часткової інтеграції. Вона використовує лише деякі їх теоретичні положення, підходи, моделі, що при взаємодії трансформуються. Тут може відбуватися синергетичний ефект як позитивного, так і негативного характеру. Кожний з тандему ландшафтно-екології залишається самостійною наукою із своїми судженнями, підходами, концепціями, методологіями, методами, способами.

Ландшафтна екологія це система трьох складових компонент: екологія живих організмів (розділ теоретичної екології); науки про раціональне використання та охорону природних ресурсів (енвіронментологія); науки про техногенні фактори забруднення довкілля (практичні розділи екології). В цій тріаді чільне місце відводиться енвіронментології, environmental science (від англ. environment – навколишнє середовище, довкілля). Від людини до природи і навпаки - система спільного існування і розвитку.

Енвайронментологія і супутні наукові системи. Енвайронментологія як наука про охорону навколишнього для людини середовища спирається на принципи антропоцентризму (пріоритет людини), відштовхується від потреб людини і тільки згодом враховує екологічні обмеження. Антропоцентризм як принцип: людина є завершенням еволюції світобудови. В теорії енвайронменталізму екологічність виробництва аксіоматична і є стандартом, а цілі, які ставить собі людина, виходять далеко за межі тривіального забезпечення екологічної безпеки. Тим і відрізняється від традиційного екоконсерваціонізму розумінням необхідності контрольованого перетворення природи в інтересах людства. Енвайронменталістика це інструмент енвайронменталізму, а значить доцільно використовувати в діяльності малого підприємства разом з іншими супутніми системами.

Антиантропоцентризм в діяльності малого підприємства. Позиції антиантропоцентризму закладено в об'єктно-акторній теорії та об'єктно-орієнтованій онтології. Об'єктно-акторна теорія, тобто акторно-мережева теорія (actor-network theory, ANT) спрямована на виявлення способів з'єднання соціального в єдиний світ. Актор в мережі соціальної взаємодії - річ/предмет/об'єкт. Специфіка ANT - будь-який об'єкт розглядається як елемент, і як складник мережі відносин. Усунення будь-якого актора порушує роботу всієї мережі; закладений порядок. Об'єктно-орієнтована онтологія (object-oriented ontology, OOO) спростовує привілей суб'єктності людського існування над існуванням нелюдських об'єктів. Центральна теза OOO: всі об'єкти - реальні чи вигадані, природні чи штучні, людські чи нелюдські - є автономними й існують незалежно один від одного. Створення моделей на основі акторно-мережевої теорії та об'єктно-орієнтованої онтології є досить складним і при цьому закладає різнохарактерні параметри, врахування яких значно ускладнює модель.

Екологічна етика в зоні дієвості малого підприємства. Одним з напрямів діяльності малого машинобудівного підприємства (як достатньо комунікабельного і мобільного), його пріоритетом і новизною є створення та забезпечення етичних відносин із природою. Вчення про відношення людини і природи - екологічна етика, - розглядається як суб'єкт визнання морального статусу природи; висока оцінка внутрішньої і нематеріальної цінностей; визнання прав природи й обмеження прав людини. Це програма практичних дій: комплекс змісту, форм і методів гармонізації відносин працівників малого підприємства з природою із урахуванням етичних аспектів взаємодії з довкіллям. Цільова спрямованість - досягнення екоетичного ідеалу. Розуміння змісту ідеалу, - це узагальнений напрямок в діях кожної особистості при виконанні практичних завдань. Процес наближення до ідеалу сам по собі є моральним: досягнення благої мети в рамках правил людської й екологічної етики. Етичні норми поширюються і на об'єкти природи, захист і збереження яких забезпечується в рамках стратегічної мети людського блага. Кожна форма життя має право на самовідтворення та існування тепер і в майбутньому. Відбувається поступова відмова від антропоцентризму на користь екологічного релятивізму. Цінність різноманіття форм життя та природних явищ стає визначальним у концепції енвайронменталізму. У філософсько-етичному контексті вибудовується система відносин із природою на основі рівноцінності та рівноправності.

Висновок. Енвайронменталізм як теорія управління середовищем життя, соціальним та екологічним розвитком, виходить з уявлень про людину як невіддільну складову частину біосфери. В цьому суть і відмінність від традиційного екоконсерваціонізму розумінням необхідності контрольованого перетворення природи в інтересах людства. Збереження довкілля впродовж життєздатності поколінь, потребує реалізовувати на малому машинобудівному підприємстві досягнення енвайронменталістики - конструктивного технічного розділу базової науки: шляхи і методи реалізації; впровадження в середовище як зберігаючих, так екологічно допустимих технологій; фактично це практичний безпосередній інструмент енвайронменталізму. Мале машинобудівне підприємство доступне і готове в реалізації екологічної етики, яка сповідує моральні та духовні аспекти ставлення людини до живої і неживої природи; кредо - повага до прав природи і обмеження прав людини. Реалізація на малому підприємстві машинобудівного призначення результатів новітніх

напрямів наукових досліджень об'єктно-акторної теорії і об'єктно-орієнтованої онтології потребує більш глибоких конкретизованих випробувань.

УДК 005.35:005.21:658.1

Теліга Вікторія

студентка групи МЕНзм-12

Західноукраїнський національний університет

Кондрацька Лілія

к. е. н., доцент кафедри міжнародного туризму і готельного бізнесу

Західноукраїнський національний університет

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ КОРПОРАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА В ДИНАМІЧНОМУ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩІ

У сучасних умовах функціонування підприємств стратегічний розвиток корпоративного менеджменту набуває особливого значення, оскільки саме якість управлінських рішень, рівень координації інтересів власників, менеджерів і стейкхолдерів, а також здатність швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища визначають довгострокову результативність бізнесу. Динамічне бізнес-середовище характеризується високою мінливістю ринкових умов, технологічними зрушеннями, посиленням конкуренції, зростанням ризиків і потребою в постійному оновленні управлінських підходів. За таких умов корпоративний менеджмент вже не може обмежуватися лише адміністративно-контрольними функціями, а повинен бути зорієнтований на стратегічну гнучкість, інноваційність, інформаційну прозорість та довгострокове зростання підприємства.

Теоретичною основою дослідження є положення про те, що механізм управління розвитком підприємства виступає найбільш активною частиною системи управління та охоплює сукупність засобів, важелів, організаційних і економічних методів, які забезпечують цілеспрямований вплив на розвиток суб'єкта господарювання. При цьому стратегічне управління розвитком підприємства розглядається як динамічний процес, який ґрунтується на використанні потенціалу підприємства, орієнтується на досягнення довгострокових конкурентних переваг і передбачає своєчасне коригування цілей відповідно до змін у зовнішньому середовищі [1, с. 103]. Зазначене дає підстави стверджувати, що механізм забезпечення стратегічного розвитку корпоративного менеджменту повинен бути не статичним набором інструментів, а цілісною адаптивною системою, здатною поєднувати стратегічне бачення, ресурсне забезпечення, організаційне налаштування та контроль результатів.

Сучасне стратегічне управління в умовах нестабільності виконує функцію механізму адаптації підприємства до швидких змін і зростання ризиків зовнішнього середовища. Його зміст охоплює аналіз поточного стану підприємства, визначення стратегічних цілей, розробку адаптивних стратегій, а також створення механізмів моніторингу та контролю їх реалізації [2]. На відміну від оперативного управління, стратегічне управління зорієнтоване на довгострокову перспективу, має динамічний характер, передбачає множинність альтернативних рішень і базується на врахуванні ризиків, можливостей та змін середовища [3, с.53]. Отже, в динамічному бізнес-середовищі корпоративний менеджмент повинен розвиватися саме в логіці стратегічної адаптації, а не лише поточного реагування на проблеми.

Водночас зміст корпоративного менеджменту в сучасному розумінні значно розширюється. Він охоплює стратегічне планування, управління ресурсами, операціями, якістю, змінами, персоналом, репутацією, фінансами, маркетингом, а також корпоративну